

В. В. Мазур,
аспірант, асистент кафедри бізнес-аналітики та цифрової економіки,
Національний авіаційний університет
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2713-2129>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.6.145

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ДИНАМІКА СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПУБЛІЧНИХ КОМПАНІЙ РЕАЛЬНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

V. Mazur,
Postgraduate student, Assistant of the Department of Business Analytics and Digital Economy,
National Aviation University

FEATURES OF THE FORMATION AND DYNAMICS OF THE CAPITAL STRUCTURE OF PUBLIC COMPANIES IN THE REAL SECTOR OF THE ECONOMY

Сучасні тренди світогосподарського порядку актуалізують проблемні аспекти функціонування підприємств реального сектору економіки, вагоме місце серед яких посідають публічні компанії. Існуючі тенденції розвитку національної економіки України засвідчують наявність потужного потенціалу реального сектору, реалізація якого спроможна інтенсифікувати процеси структурної перебудови та підвищити показники міжнародної конкурентоспроможності країни. В даному контексті актуалізується проблема забезпечення ефективності діяльності публічних компаній реального сектору економіки, яка істотно залежить від наявності, принципів формування та динаміки структури їх капіталу. Окреслені тенденції свідчать про вагомість обраної тематики та потребують поглибленого вивчення. У статті досліджено особливості формування та динаміки структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки та встановлено їх вагоме місце в структурі суб'єктів реального сектора економіки України. Виявлено значну залежність ефективності діяльності публічних компаній реального сектору економіки від наявного капіталу та від оптимальності його структури, на що чинять істотний вплив чинники розвитку внутрішнього та зовнішнього середовища. Встановлено, що основними принципами формування та динаміки структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки є врахування стратегічних пріоритетів розвитку господарської діяльності публічних компаній, забезпечення оптимального співвідношення обсягів залученого капіталу та формувальних активів, мінімізація витрат на формування різних джерел, забезпечення високих показників ефективності використання капіталу та оптимальної його структури. Запропоновано найбільш оптимальні методичні підходи до оптимізації структури капіталу в публічних компаніях реального сектору економіки України, серед яких: максимізація рівня фінансової рентабельності, мінімізація рівня фінансових ризиків та вартості.

Modern trends in the world economic order actualize problematic aspects of the functioning of enterprises in the real sector of the economy, among which public companies occupy an important place. The existing trends in the development of the national economy of Ukraine testify to the

presence of a powerful potential of the real sector, the implementation of which can intensify the processes of structural restructuring and increase the indicators of the country's international competitiveness. In this context, the problem of ensuring the effectiveness of the activities of public companies in the real sector of the economy, which significantly depends on the availability, principles of formation and dynamics of their capital structure, is actualized. The outlined trends testify to the importance of the chosen topic and require in-depth study. The article examines the peculiarities of the formation and dynamics of the capital structure of public companies of the real economy sector and establishes their important place in the structure of the real economy sector of Ukraine. A significant dependence of the performance of public companies in the real sector of the economy on the available capital and on the optimality of its structure has been revealed, which is significantly influenced by factors of the development of the internal and external environment. It was established that the main principles of the formation and dynamics of the capital structure of public companies of the real sector of the economy are taking into account the strategic priorities of the development of the economic activity of public companies, ensuring the optimal ratio of the amount of capital involved and forming assets, minimizing the costs of the formation of various sources, ensuring high indicators of the efficiency of the use of capital and optimal its structure. The most optimal methodological approaches to optimizing the capital structure in public companies of the real sector of the Ukrainian economy are proposed, including: maximizing the level of financial profitability, minimizing the level of financial risks and cost.

Ключові слова: капітал, публічні компанії, реальний сектор економіки, структурні зміни, структура капіталу, власний капітал, залучений капітал.

Key words: capital, public companies, real sector of the economy, structural changes, capital structure, own capital, raised capital.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Реальний сектор економіки України являється вагомим важелем забезпечення економічного зростання та стійкого соціально-економічного розвитку. Однією із структурних компонент реального сектору економіки є суб'єкти господарювання, які шляхом вироблення матеріальних й нематеріальних благ беруть активну участь у створенні валової доданої вартості, формуванні валового внутрішнього доходу та національного доходу. Очевидно, що публічні компанії займають у структурі суб'єктів реального сектору економіки України особливе місце, а показники їх діяльності дозволяють істотно впливати на значення макроекономічних показників країни. За таких обставин актуалізується необхідність поглибленого дослідження особливостей діяльності публічних компаній реального сектору економіки та виявлення проблемних аспектів формування структури їх капіталу, а також відстеження його динаміки, що потребує додаткових наукових розробок в зазначеному напрямку.

ОГЛЯД ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблематика дослідження особливостей формування та динаміки структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки впродовж останніх років значно актуалізувалася та перебуває в центрі уваги вчених-економістів. В зазначеному напрямку спрямували свої дослідження такі науковці як О. Волот та І. Плisko [1, с. 24], які особливості формування та динаміку структури капіталу публічних компаній реального

сектору економіки розглядають в контексті складових реального сектору економіки та стверджують, що від ефективності діяльності публічних компаній залежать показники сталого розвитку економіки країни. При цьому, науковці вважають, що до публічних компаній реального сектору економіки варто відносити не лише суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність у виробничій сфері, а й ті суб'єкти, що реалізують власний потенціал у сфері торгівлі й послуг.

При цьому, О. Патута [2, с. 462] ефективність діяльності таких суб'єктів господарювання пов'язує із формуванням оптимальної структури капіталу, який спроможний задовільнити потреби у придбанні усіх видів активів та забезпечити ефективність його використання. Однак, О. Смирна та Н. Ізмайлова [3] наголошують, що в умовах сьогодення вагомий вплив на формування та визначення структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки мають чинники соціально-економічної та суспільно-політичної криз, що призводять до проблем його формування за рахунок джерел фінансування. Науковці стверджують, що в нестандартних умовах посилення криз загострюються проблемні аспекти збалансування власного й залученого капіталу, тому сутність структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки пропонують розуміти крізь призму співвідношення між власними й запозиченими грошовими, фінансовими, матеріальними та нематеріальними ресурсами, що використовуються компаніями для забезпечення їх діяльності.

Очевидно, що в умовах сьогодення класичні підходи до формування капіталу публічних компаній реаль-

Рис. 1. Основні види капіталу публічних компаній реального сектору економіки

Джерело: сформовано автором на основі [6, с. 111].

ного сектору економіки та забезпечення оптимальної динаміки його структури є неефективними, тому, спостерігаються такі тенденції, що в структурі капіталу публічних компаній зростає частка позикового капіталу у грошовому вимірі, що істотно впливає на показники результативності використання пасивів та на процес розподілу доходів між засновниками й інвесторами.

В даному контексті, О. Фальченко, Н. Побережна та І. Юр'єва [4, с. 405—406] стверджують, що капітал характеризує наявність фінансових ресурсів в компанії, що беруть участь у створенні доходу, та являється джерелом забезпечення добробуту. Зважаючи на зазначене, науковці схильні до думки, що динаміка структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки є індикатором ефективності їх господарської діяльності та показником вимірювання їх ринкової вартості. Більше того, вчені встановили, що структура й динаміка капіталу вважаються найсуттєвішими показниками характеристики фінансового стану публічних компаній.

Водночас, власними дослідженнями Н. Ситник та М. Тишовець [5, с. 72] доводять, що капітал публічних компаній являється однією із основних категорій корпоративних фінансів, узагальнюючи собою загальні обсяги власних та залучених джерел фінансування господарської діяльності, тому, ключовими його структурними компонентами вважають власний та залучений капітал.

Проте, зважаючи на вагомі наукові здобутки щодо дослідження особливостей формування та динаміки структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки, під впливом сучасних викликів і небезпек в умовах сьогодення виникає значна кількість проблемних питань, які потребують вирішення та пошуку ефективних методів забезпечення оптимальних параметрів капіталу публічних компаній реального сектору

економіки, що, своєю чергою, потребує поглибленого вивчення в окресленому керунку.

МЕТА СТАТТІ

Посилення впливу дестабілізуючих чинників розвитку реального сектору економіки України зумовлює деструктивні зміни в системі формування та динаміки структури капіталу публічних компаній, що потребує посилення уваги до зазначених проблем. Існуючі принципи формування та динаміки структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки потребують удосконалення з урахуванням факторів сучасності та інноваційності. Тому, дослідження особливостей формування та динаміки структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки набуває особливої актуальності. Метою статті виступають теоретико-прикладні дослідження особливостей формування та динаміки структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки та виявлення ефективних методів оптимізації структури капіталу публічних компаній.

ОСНОВНИЙ МАТЕРІАЛ І РЕЗУЛЬТАТИ

Проблемні аспекти формування та динаміки структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки достатньо ґрунтовно вивчаються науковцями та практиками, однак, досі залишається невирішеним завдання управління структурою капіталу, адже саме вона являється умовою забезпечення зростання ринкової вартості публічних компаній та накопичення доходів. Очевидно, що роль капіталу в сучасному світі набуває вагомого значення, адже він дозволяє задовільнити інтереси держави та інших суб'єктів економічних відносин, а також визначає напрями розвитку публічних компаній. За таких обставин виявляється доцільним з'ясування видів капіталу, основні із яких система-

Рис. 2. Основні принципи формування капіталу публічних компаній реального сектору економіки

Джерело: сформовано автором на основі [2, с. 462].

тизуємо на рис. 1, оскільки від ефективності його формування та розподілення в залежності від структурних елементів залежать результативні показники діяльності.

Як засвідчують дані, капітал публічних компаній реального сектору економіки характеризується вагомим спектром його видів, які систематизовано в залежності від класифікаційних ознак, а саме за: (1) належністю компанії; (2) цілями використання; (3) формами інвестування; (4) об'єктом інвестування; (5) формою знаходження в процесі кругообігу; (6) формою власності; (7) джерелами залучення; (8) характером використання засновниками; (9) характером використання в господарському процесі.

При цьому, важливим залишаються особливості практичної реалізації процесу формування капіталу публічних компаній реального сектору економіки, які повинні враховувати механізми консолідації фінансових ресурсів, їх розподілення та структурування. На рис. 2

відобразимо основні принципи формування капіталу публічних компаній реального сектору економіки.

Водночас зазначимо, що серед найбільш вагомих принципів формування капіталу публічних компаній реального сектору економіки виокремлюються:

- 1) принцип врахування стратегічних пріоритетів розвитку господарської діяльності публічних компаній;
- 2) принцип забезпечення оптимального співвідношення обсягів залученого капіталу та формувальних активів;
- 3) принцип мінімізації витрат на формування різних джерел;
- 4) принцип забезпечення високих показників ефективності використання капіталу;
- 5) принцип забезпечення оптимальної структури капіталу.

Стає очевидним, що в умовах сьогодення найбільш вагомими виявляються проблеми оптимізації структури капіталу публічних компаній реального сектору еконо-

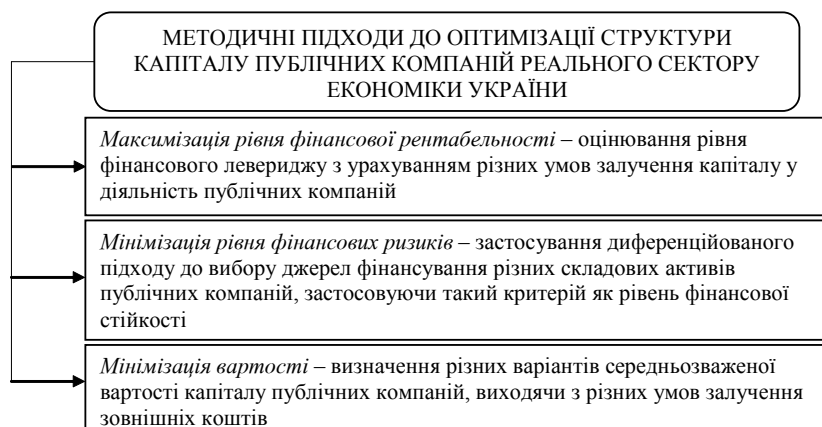

Рис. 3. Методичні підходи до оптимізації структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки України

Джерело: сформовано автором на основі [5, с. 75].

міки, вагомій дискусії щодо чого досі точаться у наукових колах та в практиці управління капіталом публічних компаній. На рис. 3 вважаємо за необхідне відобразити запропоновані найбільш оптимальні методичні підходи до оптимізації структури капіталу в публічних компаніях реального сектору економіки України, серед яких варто відзначити максимізацію рівня фінансової рентабельності, мінімізацію рівня фінансових ризиків та мінімізацію вартості.

Таким чином, проведені дослідження дозволяють узагальнити особливості формування капіталу публічних компаній реального сектору економіки та виявити ключові проблеми досягнення бажаного результату. Водночас, існуючі погляди на динаміку структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки свідчать про необхідність модернізації методичних підходів щодо її оптимізації, адже поява новітніх викликів і небезпек зумовлює виникнення значних дестабілізуючих факторів розвитку як реального сектора економіки в цілому, так і публічних компаній, зокрема.

ВИСНОВКИ

Узагальнення результатів наукових досліджень щодо виявлення особливостей формування та динаміки структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки дають підстави стверджувати, що публічні компанії займають вагоме місце в структурі суб'єктів реального сектора економіки України. Виявлено, що ефективність діяльності публічних компаній реального сектору економіки значною мірою залежить від наявності, достатності та оптимальності розподілу капіталу. Виявлено істотну залежність процесу формування та визначення структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки від чинників розвитку внутрішнього та зовнішнього середовища, а також від наявності різних джерел фінансування й формування капіталу компаній. Досліджено основні принципи формування та динаміки структури капіталу публічних компаній реального сектору економіки, які передбачають врахування стратегічних пріоритетів розвитку господарської діяльності публічних компаній, забезпечення оптимального співвідношення обсягів залученого капіталу та формувальних активів, мінімізацію витрат на формування різних джерел, забезпечення високих показників ефективності використання капіталу та оптимальної його структури. З'ясовано, що в сучасних умовах найбільш оптимальними методичними підходами до оптимізації структури капіталу в публічних компаніях реального сектору економіки України є максимізація рівня фінансової рентабельності, мінімізація рівня фінансових ризиків та вартості.

Література

1. Волот О. І., Пліско І. М. Реальний сектор економіки: сутність, складові та його роль в забезпеченні стійкого розвитку економіки держави. Науковий вісник Полісся. 2016. № 1 (5). С. 23—29.
2. Патута О. С. Особливості формування та використання капіталу підприємства. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. Вип. 11. С. 461—465.
3. Смирна О. В., Ізмайлова Н. В. Сучасний стан та проблеми формування капіталу українських під-

приємств в умовах кризових явищ. Ефективна економіка. 2022. № 1. С. 1—8.

4. Фальченко О. О., Побережна Н. М., Юр'єва І. А. Особливості формування власного капіталу на підприємствах. Східна Європа: Економіка, бізнес та управління. 2019. Вип. 2 (19). С. 404—409.

5. Ситник Н. С., Тишковець М. М. Аналіз динаміки та структури капіталів підприємств України. Scientific Collection "Interconf". 2021. № 90. С. 72—75.

6. Семенов А. Г., Юсипчук Л. А. Особливості формування капіталу підприємства. Вісник економічної науки України. 2014. № 1. С. 110—114.

References:

1. Volot, O. I. and Plisko, I. M. (2016), "The real sector of the economy: essence, components and its role in ensuring the sustainable development of the state's economy", *Naukovyi visnyk Polissia*, vol. 1 (5), pp. 23—29.

2. Patuta, O. S. (2016), "Peculiarities of formation and use of capital of the enterprise", *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, vol. 11, pp. 461—465.

3. Smyrna, O. V. and Izmailova, N. V. (2022), "The current state and problems of capital formation of Ukrainian enterprises in the conditions of crisis phenomena", *Efektivna ekonomika*, vol. 1, pp. 1—8.

4. Falchenko, O. O., Poberezhna, N. M. and Yuryeva, I. A. (2019), "Peculiarities of the formation of own capital at enterprises", *Skhidna Yevropa: Ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 2 (19), pp. 404—409.

5. Sytnyk, N. S. and Tyshkovets, M. M. (2021), "Analysis of the dynamics and capital structure of Ukrainian enterprises", *Scientific Collection "Interconf"*, vol. 90, pp. 72—75.

6. Semenov, A. G. and Yusypchuk, L. A. (2014), "Peculiarities of capital formation of the enterprise", *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, vol. 1, pp. 110—114. *Стаття надійшла до редакції 06.03.2023 р.*

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

**Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292**

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73